

Zpráva o činnosti Archivu Národního technického muzea v Praze za rok 2018

Sídlo archivu a kontakty: Kostelní 42, 170 78 Praha 7

tel. +420 220 399 196, fax. +420 220 399 200,

archiv@ntm.cz, <http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>

Zřizovatel: Ministerstvo kultury ČR, zřizovací listina č. j. 17476/2000 z 27. 12. 2000 ve znění rozhodnutí ministryně kultury č. 3/2013 ze dne 20. 6. 2013.

Zařazení v organizační struktuře instituce: Národní technické muzeum – odbor vědeckého tajemníka (do 31. 3. 2018)/odbor archivních, knihovních a informačních zdrojů (od 1. 4. 2018) – oddělení Archiv Národního technického muzea

Akreditovaný specializovaný archiv podle zákona č. 499/2004 Sb., § 80, odst. 4 (akreditace potvrzena ředitelem OASS MV ČR dne 2. 12. 2008, č. j. MV-70447-4/AS-2008).

Výroční zpráva Archivu Národního technického muzea za rok 2018 byla vyhotovena na základě odst. 1 a 2 § 62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zpráva byla rovněž vyhotovena v souladu s metodickým návodem odboru archivní správy Ministerstva vnitra (č.j. AS-366/1-2005) ze dne 24. února 2005 - metodika zpracování výročních zpráv specializovaných, bezpečnostních a soukromých archivů.

I. Personální obsazení archivu NTM k 31. 12. 2018

vedoucí oddělení:

PhDr. Zdeněk Vácha

pracovníci:

PhDr. Romana Kmochová/Petrunkčiková

Mgr. Kateřina Lounová (0,8 úvazku)

Mgr. Zuzana Nedbalová

Mgr. Jaromír Patočka, PhD.

PhDr. Adriana Šmejkalová, PhD. (0,8 úvazku)

II. Celkové množství uložených archiválií

V Archivu NTM je k 31. 12. 2018 evidováno celkem 597 archivních souborů v celkové metráži 2042,88 bm; nezpracovaná část (335 archivních souborů) tvoří 1793,38 bm (87,78%), zpracovaná

(162 archivních souborů, dalších 106 souborů je částečně zpracováno) 249,50 bm (12,21%), z toho inventarizovaná (44 archivních souborů) 42,06 bm (2,05%, resp. 16,86% ze zpracované části). Všechny archivní soubory jsou evidovány v evidenčním statusu 1 jako „archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci“.

Evidence v programu PEVA byla vykonávána průběžně, nově bylo zapsáno 11 archivních souborů, průběžně aktualizováno bylo 59 listů NAD. Na základě v říjnu 2018 zasláné opravné verze programu PEVA (1.09.16) byly v listopadu a prosinci 2018 realizovány úpravy rejstříků původců a lokalit.

Základní evidence archivních pomůcek obsahuje 273 archivních pomůcek.

II. 1 Řešení výsledků Generální inventury NAD

V rámci řešení výsledků Generální inventury NAD, která v Archivu NTM probíhala v letech 2012-2014, bylo v roce 2018 pokračováno ve dvou aktivitách.

II. 1. a) rušení některých archivních souborů převodem do jiného archivního souboru z důvodu přehodnocení významu archiválií

V roce 2018 byl převeden fond 117 Plaček Vojtěch do 791 Klepovy sbírky vzpomínek a rukopisů.

II. 1. b) Delimitace archivních souborů do jiných institucí

Kroky potřebné pro delimitace dalších archivních souborů byly konzultovány s Odborem archivní správy a spisové služby, na jejich základě byly připravovány další podklady.

III. Výběr, zpracování a využívání archiválií

III. 1. a) Výběr archiválií ve skartačním řízení

V roce 2018 nebylo konáno v rámci zřizovatele žádné skartační řízení.

III. 1. b) Výběr archiválií mimo skartační řízení:

vnější změna č. 1/2018: 895 *ETA, a. s. Hlinsko* – dar (ETA, a. s. Hlinsko);

vnější změna č. 2/2018: 898 *Závody přesného strojírenství, s. p., Zlín* – dar (TAJMAC-ZPS, Zlín);

vnější změna č. 3/2018: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – koupě (ČNB);

vnější změna č. 4/2018: 800 *Sbírka fotografií* – dar (ZO OS KOVO Ocelové konstrukce);

vnější změna č. 5/2018: 791 *Sbírka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu* – dar (Ing. Antonín Hykš);
vnější změna č. 6/2018: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Olga Kettnerová);
vnější změna č. 7/2018: 899 *Ing. Arch. Zdeněk Stáhlík* – dar (Jan Flegl);
vnější změna č. 8/2018: 895 *Eta, a. s. Hlinsko* – dar (Eta, a. s. Hlinsko);
vnější změna č. 9/2018: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Jaromír Ludvík);
vnější změna č. 10/2018: 900 *Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.* – dar (Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.);
vnější změna č. 11/2018: 901 *Tesla Pardubice, s. p.* – dar (Město Dašice);
vnější změna č. 12/2018: 749 *Sbírka fotografií a negativů (Sbírka LA)* – koupě (František Andrlé);
vnější změna č. 13/2018: 748 *Sbírka letecké dokumentace (Sbírka LA)* – koupě (František Andrlé);
vnější změna č. 14/2018: 808 *Sbírka plakátů a užité grafiky* – koupě (František Andrlé);
vnější změna č. 15/2018: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – koupě (František Andrlé);
vnější změna č. 16/2018: 791 *Sbírka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu (Kleplova sbírka)* – koupě (Martin Šváb);
vnější změna č. 17/2018: 800 *Sbírka fotografií* – dar (Zuzana Bandochová);
vnější změna č. 18/2018: 862 *Sbírka archiválií k historii železniční dopravy* – koupě (František Bejenaru).

III. 1. c) Mimo výběru archiválií ve skartačním řízení i mimo ně nebyly v roce 2018 do evidence NAD zaevidovány žádné fondy a sbírky.

III. 2. Zpracování a inventarizace archiválií

V průběhu roku 2018 byla prováděna především průběžná inventarizační práce v rámci rozsáhlejších archivních souborů:

574 *Národní technické muzeum* (Vácha, 0,3 bm, zpracováváno průběžně);
621 *Koblic Přemysl* (Kmochová-Vrbová, cca 200 ks fotografií - negativů/0,07 bm, inventarizováno průběžně, zejména tematické části hřbitovy, sport a Sokolské slety a průvody);
697 *Sbírka průmyslových patentů (OON, 1,22 bm, zpracováno průběžně)*
738 *Výzkumný ústav matematických strojů* (Vácha, 0,7 bm, příprava manipulačního seznamu k nově získané části archivního souboru);

- 748 *Sbírka technické dokumentace (Sbírka LA)* (Patočka, cca 1073 ks výkresů, 1,0 bm, zpracováváno průběžně);
- 789 *Sbírka ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* (Nedbalová, 99 ks grafických archiválií, inventarizováno průběžně), dohledávány jednotliviny nenalezené při GI;
- 800 *Sbírka fotografií* (Nedbalová/Lounová, 315 ks negativů a 134 ks pozitivů, 14 filmů, inventarizováno průběžně), dohledávány jednotliviny nenalezené při GI;
- 809 *Sbírka oborové dokumentace* (Vácha, 0,6 bm, zpracováváno průběžně);
- 898 *Závody přesného strojírenství Zlín* (Lounová/Vácha 6,0 bm, zpracováváno průběžně);
- 895 *Eta Hlinsko* (Vácha, 3,0 bm, zpracováváno průběžně; dalších 14,1 bm základně předtříděno);
- 900 *Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.* (Vácha, 8,7 bm základně předtříděno).

V rámci inventarizace a revize *Sbírky ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* se pokračovalo v revizi maloformátových archiválií (NAD 789/I), která byla k závěru roku dokončena. Ke všem revidovaným inventarizovaným archiváliím byly vyhotoveny studijní náhledy. Archiválie, které s ohledem na svou povahu patřily do jiných archivních souborů, byly protokolárně převáděny. Jednalo se o převody především do *Sbírky fotografií* (NAD 800), *Sbírky výstřižků, opisů a překladů* (NAD 854), *Sbírky oborové dokumentace* (NAD 809) a v jednom případě i mezi sbírkové předměty NTM (do odd. techniky v domácnosti a textilního průmyslu). Pokud byly v rámci inventarizace nalezeny duplicity, došlo k jejich sloučení (toto provedeno v rámci velkých i malých formátů grafiky). Byl realizován převod vybraných archiválií (zarámovaných maleb) mezi sbírkové předměty NTM. V souvislosti s revidováním sbírky bylo taktéž započato přebalování maloformátové grafiky do nekyselého obalového materiálu (Nedbalová).

V rámci inventarizace a revize *Sbírky fotografií* (NAD 800) byla do Janusu převáděna kartotéka ke zbylé části sbírky - řada „P“ pro pozitivy. V současnosti jsou do elektronické podoby převedeny všechny kartotéční lístky k negativům a pozitivům. V rozpracované podobě zůstává pouze přepis kartotéky k diapozitivům. Dokončena byla fyzická revize u formátu „4“ (Lounová, Nedbalová).

V první polovině roku byla dokončena revize negativů pocházejících z fotografického ateliéru Bruner – Dvořák (průřez formáty „0“, „1“ a „2“).

Ve spolupráci s digitalizačním oddělením byla většina těchto negativů digitalizována (Nedbalová).

Zejména v souvislosti s přípravou výstavy Made in Czechoslovakia se podařilo externě digitalizovat 110 audiovizuálních archiválií z rozsáhlé *Sbírky fotografií – audiovizuální archiválie* (NAD 800, sekce „7“). Na zajištění digitalizace filmů se podíleli: Kateřina Lounová, Jaromír Patočka, Romana Petrunčíková a Zdeněk Vácha.

III. 2. 1. ELZA

Na základě požadavku OAS MVČR (čj. MV-10958-1/AS- ze dne 23. 1. 2017) byl vypracován Harmonogram implementace software pro tvorbu archivních pomůcek dle nových Základních pravidel. Harmonogram byl vypracován na základě certifikované Metodiky implementace pořadacího software ELZA v paměťových institucích. Fáze A (příprava implementace) proběhla v roce 2018 z další části, fáze B (provedení implementace) rovněž. Vzhledem k tomu, že ELZA byla v roce 2018 prozatím testována pouze vedoucím Archivu NTM (v rámci jeho činnosti v širší komisi projektu TAČR TB0200MV026 Vývoj software pro popis archiválií na základě Základních pravidel pro zpracování archiválií metodou PCP (ELZA), je fáze C (provoz a další rozvoj) předpokládána až na rok 2019, resp. další. Důraz byl v roce 2018 kladen na přípravu fáze D (migrace dat), kde se jedná o konverzi cca 260 pomůcek vyhotovených v jiném (pořadacím) software. Elza byla v Archivu NTM instalována postupně od verze 0.14.0 do verze 0.15.3, a to jak pro databázi testovací, tak ostrou.

V rámci dílčího minitendru, který probíhal v ANTM od listopadu 2017 do června 2018, byly otestovány: možnosti importu dat ze software Janus a MS Excel, možnosti importu rejstříkových hesel z externích zdrojů, možnosti zobrazení informací o nedohledání archiválií s promítnutím do výkaznictví v rámci software, možnosti speciálních nastavení pro potřeby Archivu NTM.

V rámci přípravy a testování fáze D bylo v roce 2018 do software ELZA naimportováno 17 starších archivních pomůcek.

III. 3. Využívání archiválií, badatelské služby

Prosincem 2018 končí badatelna čtvrtý rok svého fungování po znovuotevření v lednu 2015. I nadále zajišťovala badatelské služby pro dvě oddělení, Archiv NTM a Archiv architektury při Muzeu architektury a stavitelství (MAS). Stejně jako v předchozím roce i v roce 2018 byla archivní badatelna otevřena pro veřejnost dva dny v týdnu (úterý a středa, 9:00 – 17:00).

V rámci Archivu NTM bylo v roce 2018 zaznamenáno celkem 285 návštěv (z toho 23 návštěv pracovníků NTM) 124 badatelů (z toho 13 pracovníků NTM). Ke studiu bylo předloženo 1326 manipulačních jednotek či souborů ze 104 archivních souborů (z toho 223 položek pouze v digitální podobě). Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podílely všechny pracovnice a všichni pracovníci archivu. Celkem bylo zodpovězeno 203 dotazů týkajících se archivních fondů a sbírek.

V rámci MAS bylo zaznamenáno celkem 207 návštěv 125 badatelů. Ke studiu bylo předloženo 29521 manipulačních jednotek či jednotlivin ze 103 archivních souborů (z toho 329 pouze v digitální podobě). Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podíleli oba pracovníci archivního pracoviště MAS. Celkem bylo zodpovězeno 157 dotazů týkajících se archivních fondů a sbírek.

V roce 2018 byly v souvislosti s plánovaným pořízením software umožňujícím NTM provoz plně elektronické spisové služby podniknuty přípravné kroky k úpravě stávajícího systému pro evidenci badatelů a objednávání archiválií. Systém by měl umožnit maximálním možným způsobem využívat výhod elektronické spisové služby, zejména efektivního sdílení informací mezi jednotlivými pracovišti NTM, které zajišťují poskytování služeb badatelům (archivy, digitalizační oddělení, ekonomické oddělení, knihovna).

IV. Stav archiválií

Z celkového počtu 597 archivních souborů, které Archiv NTM vede v základní evidenci NAD, je 255 (42,71%) archivních souborů nepoškozeno a 342 (57,28%) archivních souborů poškozeno (především: voda, tj. povodeň 2002 (205/35,59%), trhliny a přelomení (110/19,09%, křehkost a lámavost (103/17,88%) či prach (86/14,93%)).

V roce 2018 byla zajištěna desinfekce cca 5 bm archiválií v kartonech a krabicích.

V průběhu roku 2018 byly do nových archivních obalů přebaleny archiválie v kartonech i balících v souhrnné metrži cca 28 bm.

Během roku 2018 bylo digitalizováno 4025 jednotlivin z 37 archivních souborů. Všechny digitální kopie mají statut kopií studijních. V rámci digitalizace se pokračovalo s průběžnou digitalizací materiálů ze Sbírký fotografií. Prioritu zde měla další část negativů zhotovených fotografickým atelierem Bruner–Dvořák. Dále byly zdigitalizovány všechny negativy „0“ a dále část negativů „1“ a Beerovy sbírky.

Potřebná metadata pro digitalizované archiválie připravovali příslušní správci archivních souborů, administrativní úkony spojené s uhrazením poplatků za digitalizované archiválie a jejich následné předání badatelům zajišťovala pracovnice badatelny PhDr. Adriana Šmejkalová PhD. Případné publikování příslušných digitálních kopií archiválií bylo ošetřeno smluvně. V roce 2018 bylo realizováno celkem 17 smluv o užití reprodukcí archiválií, jejichž vyhotovení zajišťoval vedoucí archivu PhDr. Zdeněk Vácha, který zároveň připravoval také smlouvy o užití reprodukcí sbírkových předmětů NTM vyjma Muzea architektury a stavitelství a smluv s mediálními partnery NTM.

V. Konzervace a restaurování archiválií

V průběhu roku 2018 byla ve spolupráci s restaurátorským pracovištěm prováděna kontinuální očista negativů evidovaných ve Sběrce fotografií (NAD 800). Očištění a přebalení do nekyselého obalového materiálu pokračovalo u negativů „0“ a „2“, do konce roku bylo očištěno a přebaleno 1562 kusů. Práce byly na delší dobu přerušeny v souvislosti s pracovním vytížením restaurátorského pracoviště na jiných zakázkách a znovu byly obnoveny až ve druhé polovině roku.

Dále byla provedena očista a ambulantní oprava technických výkresů lokomotivy ČSD 365.0 z archivního souboru Sběrka železničních výkresů (NAD 853) a to za účelem jejich digitalizace nezbytně nutné pro opravu příslušné lokomotivy – celkem 104 kusy. S ohledem na fyzický stav technický výkresů lokomotivy ČSD 365.0 z archivního souboru Sběrka železničních výkresů (NAD 853) a jejich povahu (ozalidové kopie), bylo rozhodnuto, že po naskenování budou dlouhodobě uloženy v archivním depozitáři ve speciálně navržené archivní krabici a nebudou, až na velmi výjimečné případy, půjčovány badatelům.

V ostatních případech byly konzervátorské a restaurátorské zásahy prováděny (částečně i externě) pouze u jednotlivin.

VI. Odborné aktivity Archivu NTM

VI. 1. Prezentační činnost

VI. 1. a) Podíl Archivu NTM na výstavách a expozicích NTM:

- všichni pracovníci archivu – rešeršní činnost, spolupráce při skenování, tvorbě metadat pro akce spojené s projektem oslav 100. výročí založení Československa: *Made in Czechoslovakia aneb průmysl, který dobyl svět.* (17. 10. 2018 - 29. 9. 2019).
- Petrunčíková Romana - příprava náplní obrazovek na slide show, podíl na výběru a přípravě propagačních předmětů (pohlednice, plakáty)

a koordinování činnosti mezi pracovníky archivu, digitalizace a vybranými pracovníky sbírkových oddělení NTM pro akce spojené s projektem oslav 100. výročí založení Československa: *Made in Czechoslovakia aneb průmysl, který dobyl svět.* (17. 10. 2018 - 29. 9. 2019).

Archiv NTM se prezentoval na vlastních webových stránkách <http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>.

VI. 2. Účast na výzkumných a přednáškových akcích

VI. 2. a) Přednášky:

KMOCHOVÁ, Romana – VRBOVÁ, Pavla. *Malostranský hřbitov (nejen) ve fotografiích Přemysla Koblice.* [Přednáška]. Praha: Národní technické muzeum, Hovory o Praze, 26. 2. 2018.

PETRUNČÍKOVÁ Romana – VRBOVÁ, Pavla. *Všesokolské slety objektivem Přemysla Koblice. Fotografie ze sletových dní 1932–1948.* [Přednáška]. Divadlo Kampa: doprovodný program v rámci XVI. Všesokolského sletu, 2. 7., 3. 7. a 4. 7. 2018.

VI. 2. b) Granty a výzkumné projekty:

Nedbalová Zuzana - Patočka Jaromír – Vácha Zdeněk: účast na projektu *České století motorismu*, program NAKI MK ČR DG18P02OVV051

Nedbalová Zuzana: účast na projektu *Designéři v českých zemích a čs. strojírenský průmysl*, program NAKI MK ČR DG18P02OVV059

Petrůnková Romana: účast na projektu *Tradiční městské stavitelství a stavební řemesla na přelomu 19. a 20. století*, program NAKI MK ČR DG18P02OVV038

Lounová Kateřina: účast na projektu *Transformační procesy po roce 1989 optikou přeměny výzkumných ústavů chemického průmyslu*, program GAČR

VI. 3. Bibliografie pracovníků

PETRUNČÍKOVÁ, Romana, VRBOVÁ, Pavla, *Všesokolské slety objektivem Přemysla Koblice. Vzdělávací listy – samostatná speciální příloha časopisu Sokol*, 2018, č. 2, ISSN 0489–6718, s. 6–8.

VI. 4. Práce v interních orgánech NTM

Vácha Zdeněk – Redakční rada NTM, Rada pro sbírkotvornou činnost NTM

VI. 5. Pedagogická činnost pracovníků, exkurze

12. 4. 2018 navštívil Archiv NTM doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc. a studenti předmětu Dějiny národohospodářské správy FF UK. PhDr. Petrůnková a PhDr. Vácha jim nastínili možnosti studia v archivu i typy a rozsah fondů a sbírek vhodných pro jejich školní práce.

VI. 6. Členství ve vědeckých a kulturních institucích, organizacích apod.

Vácha Zdeněk: člen skupiny specializovaných archivů v České archivní společnosti

Vácha Zdeněk: člen širší komise projektu TAČR TB0200MV026 Vývoj software pro popis archiválií na základě Základních pravidel pro zpracování archiválií metodou PCP (ELZA)

Vácha Zdeněk: člen skupiny autorů Slovníku současné archivní terminologie (hesla pro oblast technické dokumentace)

VII. Ostatní činnost pracovníků archivu

V souvislosti s plánovaným zavedením elektronické spisové služby v NTM bylo realizováno výběrové řízení na dodavatele eSSL. Členové pracovní skupiny, ve které jsou kromě jiných i dva pracovníci archivu, vedoucí archivu PhDr. Zdeněk Vácha a PhDr. Romana Petrunčíková, následně řešili přípravu implementace programu v prostředí NTM a připravovali ostré spuštění eSSL (k 1. 12. 2018).

V rámci řešení delimitace nepotřebných knih z původní archivní knihovny byly osloveny s nabídkou některé instituce (NK, AVČR – MUA, SOKA Tachov). Připravuje se (další) částečné předání knih.

PhDr. Zdeněk Vácha, vedoucí Archivu Národního technického muzea
dne 8. 2. 2019